

# SUBIECTII INFRACTIUNII DE VIOL

*Mariana-Narcisa RADU\**

## Abstract

*Drawing on the criminal codes of other states as well as the issues raised by the doctrine and jurisprudence, the new Criminal Code brings significant changes to the offense of rape, changes aimed at, among others, aspects regarding its subjects. In this paper are analyzed: the possibility for a legal person to have the quality of active subject of rape, issues concerning the quality of passive subject, the regulation of aggravated forms and its implications, etc.*

Keywords: *rape, active subject, passive subject, legal person, victim*

## 1. Introducere

În structura noului Cod penal<sup>1</sup> infracțiunea de viol este așezată în Titlul I, Capitolul VIII intitulat „Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale”, în art. 218, având următorul cuprins:

(1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința, sau profitând de această stare, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise în condițiile alin. (1).

(3) Pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi atunci când:

a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

b) victima este rudă în linie directă, frate sau soră;

c) victima nu a împlinit vârsta de 16 ani;

d) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice;

e) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală.

f) fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună.

(4) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 7 la 18 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

---

\* Lector univ. dr. asociat Facultatea de Drept a Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca.

<sup>1</sup> Legea nr. 286/2009 publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009, în vigoare de la 1 februarie 2014-conform art. 247 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 757/2012.

(5) Acțiunea penală pentru fapta prevăzută în alin. (1) și (2) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(6) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) - (3) se pedepsește.

Cu privire la această defnire a violului, în expunerea de motive a autorilor Proiectului de Cod penal, se arată că a fost concepută având în vedere reglementările din Codul penal spaniol, portughez, german, austriac, francez, precum și aspectele evidențiate de doctrina și jurisprudența din aceste state<sup>2</sup>. În opinia unor autori, recent exprimată, rămâne de văzut, dacă acest „*mixtum compositum*”, este o soluție mai bună sau este de natură să creeze dificultăți în aplicarea sa practică, avându-se în vedere faptul că au fost identificate unele inconsecvențe<sup>3</sup>.

La elaborarea textului au fost avute în vedere și: Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, 1989; Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării copiilor și a abuzurilor sexuale, Lanzarote, 2007; Directiva 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei - cadru 2002/629/JAI a Consiliului<sup>4</sup>.

Analizând dispozițiile din Codul penal în vigoare de la 1969 și noul Cod penal observăm că, acesta din urmă reglementează infracțiunea de viol prin prisma actelor de penetrare, înlocuind noțiunea de „act sexual, de orice natură” cu aceea privind „raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană” (alin. 1 art. 218)<sup>5</sup>.

Remarcăm, totodată, introducerea alin. 2 care prevede sancționarea oricăror alte acte de penetrare vaginală sau anală comise în condițiile alin. 1.

## 2. Subiectul activ

Din definiția dată de legiuitor deducem că poate fi subiect activ nemijlocit al infracțiunii de viol, în noua reglementare orice persoană fizică care are capacitatea de a răspunde penal.

Textul art. 218 precizează că raportul sexual, actul sexual oral sau anal, orice alte acte de penetrare pot avea loc cu o „persoană”, legiuitorul renunțând, astfel, la formularea din codul anterior unde se preciza că, actul sexual, de orice natură, poate avea loc cu „o persoană de sex diferit sau de același sex”.

Potrivit unei opinii, fapta poate fi comisă chiar și de o persoană juridică atunci când violatorul acționează în interesul persoanei juridice, dând ca exemplu situația

<sup>2</sup> Expunerea de motive este disponibilă pe site-ul <http://www.just.ro>.

<sup>3</sup> V. Pașca, *Unele considerații în legătură cu incriminarea infracțiunii de viol în Noul Cod penal*, în „Revista de Drept Penal”, nr. 10/2010, p. 23-24.

<sup>4</sup> Ministerul Justiției, *Noul Cod penal - mențiuni și precizări*, disponibil la: <http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=CF7uFtwrE0k%3d&tabid=2392>.

<sup>5</sup> În același sens a se vedea și C. Duvac, *Infracțiunile contra persoanei din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare*, în „Revista de Drept Penal”, nr. 4/2012, p. 70; M. N. Radu, *Unele considerații privind infracțiunea de viol în reglementarea noului Cod penal*, în „Studii și Cercetări din domeniul științelor socio-umane”, vol. 19, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2010, p. 68.

unei secte organizate ca persoană juridică, ai cărei membri sunt supuși unor agresiuni sexuale în forma violului, ca parte a procesului de dobândire a calității de membru<sup>6</sup>.

Autorul acestei opinii nu face nici o altă precizare cu referire la calitatea subiectului activ - persoană juridică (de autor, instigator sau complice). Credem că, atâta timp cât persoanele ce doresc să devină membrii sectei, din exemplul expus, cunosc ritualul la care trebuie să se supună în vederea dobândirii calității de membru și își dau consimțământul valabil pentru realizarea lui, nu va exista infracțiunea de viol și persoana juridică nu va avea calitatea de subiect activ. Pe de altă parte, dacă secta are personalitate juridică iar șeful acesteia dă ordin membrilor săi să comită violuri, vor răspunde pentru viol autorii efectivi ai actelor sexuale, de orice natură, pentru instigare sau complicitate la viol, după caz, șeful sectei, iar secta, ar putea cel mult să răspundă pentru aceleași fapte ca și cel care a dat ordinul<sup>7</sup>. Trebuie menționat însă, că potrivit art. 135 din noul Cod penal, persoanele juridice răspund penal pentru infracțiunile săvârșite în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice...<sup>8</sup>. Ori nu credem că se poate susține că se pot comite violuri în realizarea obiectului de activitate sau în interesul unei persoane juridice legal constituite.

Opinia potrivit căreia fapta poate fi comisă de către o persoană juridică a fost împărtășită recent și de către un alt autor care consideră, la rândul lui, că violul poate fi săvârșit de o astfel de persoană în forma unei „mișcări sectare organizate juridic sau chiar în cazul unei companii producătoare de filme care orchestrează un viol”<sup>9</sup>. Se arată în continuare că doar autorul este problematic deoarece din perspectiva celorlalte forme de participare se pot imagina cazuri imputabile persoanei juridice<sup>10</sup>.

Deși răspunderea penală a persoanei juridice pentru infracțiunile privitoare la viața sexuală își are izvorul în dispozițiile art. 26 din Convenția de la Lanzarote<sup>11</sup>

<sup>6</sup> S. Bogdan, *Drept penal. Partea specială*, Universul Juridic, București, 2009, p. 163.

<sup>7</sup> A se vedea și L. M. Stănilă, *Răspunderea penală a persoanei juridice*, Hamangiu, București, 2012, p. 170. Autoarea arată că „există infracțiuni incompatibile cu noțiunea de contribuție directă a persoanei juridice la comiterea infracțiunilor, cum ar fi cele de violență-omuciderea, infracțiunile sexuale”. În aceste cazuri „persoana juridică nu poate avea decât o contribuție mijlocită, specifică instigării și complicității”; C. Niculeanu, *Aspecte referitoare la răspunderea penală a persoanei juridice în noul Cod penal*, în *Revista Dreptul*, nr. 8/2013, p. 105.

<sup>8</sup> Cu privire la înțelesul acestor termeni a se vedea Fl. Streteanu, R. Chiriță, *Răspunderea penală a persoanei juridice*, ed. a II-a, C. H. Beck, București, 2007, p. 400; M. K. Guiu, *Răspunderea penală a persoanei juridice (Comentarii)*, în G. Antoniu, A. Boroș, B. N. Bulai, C. Bulai, Șt. Daneș, C. Duvac, M. K. Guiu, C. Mitrache, Cr. Mitrache, I. Molnar, I. Ristea, C. Sima, V. Teodorescu, I. Vasiliu, A. Vlăsceanu, *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. II, Universul Juridic, București, 2011, p. 384-385; C. Niculeanu, *Aspecte referitoare la răspunderea penală a persoanei juridice în noul Cod penal*, op. cit., p. 104-106; V. Păvăleanu, *Răspunderea penală a persoanei juridice în România și în Dreptul comparat*, în „*Revista de Drept Penal*” nr. 2/2013, p. 153-154.

<sup>9</sup> Al. Rîșniță, *Persoana juridică -subiect al infracțiunii de omor*, în „*Caiete de Drept Penal*” nr. 1/2013, p. 68.

<sup>10</sup> Al. Rîșniță, op. cit., p. 68. Autorul este de părere că „orice persoană juridică poate instiga la orice infracțiune prin publicitate și poate fi complice la orice infracțiune prin ajutor material”.

<sup>11</sup> Art. 26 din Convenția de la Lanzarote prevede:

1. Fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru ca persoana juridică să poată fi trasă la răspundere pentru infracțiunile prevăzute în conformitate cu prezenta convenție, atunci când au fost comise în beneficiul său de către orice persoană fizică care a acționat fie

credem că acestea nu pot privi toate infracțiunile privitoare la viața sexuală, ci doar pe acelea al căror conținut fac posibilă antrenarea unei astfel de răspunderi. În opinia noastră chiar exprimarea folosită de legiuitor, „raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană” precum și “orice acte de penetrare vaginală sau anală” limitează sfera autorilor la persoană fizică, deoarece, doar aceasta poate realiza actele menționate cu o persoană-victimă infracțiunii. Nu excludem însă posibilitatea ca persoana juridică să răspundă în calitate de instigator sau complice la o astfel de infracțiune.

De remarcat faptul că, potrivit art. 222-33-1 din Codul penal francez, persoana juridică poate fi declarată responsabilă penal, în condițiile prevăzute la art. 121-2, pentru infracțiunile definite la art. 222-22 până la art. 222-31<sup>12</sup>, inclusiv pentru viol. Cu toate acestea, în doctrina franceză s-a arătat că posibilitatea ca unei persoane juridice să i se impute comiterea unui viol pare puțin probabilă, „elementele constitutive ale infracțiunii lăsând puțin loc pentru intervenția umană în numele unei persoane juridice”<sup>13</sup>. Un alt autor susține că „este dificil să acceptăm că pot fi îndeplinite condițiile prevăzute de articolul 121-2 din Codul penal, și anume că, un organ sau un reprezentant al unei persoane juridice, a comis această infracțiune în numele acesteia. Noi nu vedem cum o *agresiune* sexuală poate fi săvârșită în folosul unei persoane juridice”<sup>14</sup>.

---

individual, fie în calitate de membru al unui organ al persoanei juridice, care exercită o funcție de conducere în cadrul persoanei juridice, în baza:

- a) împuternicirii de reprezentare a persoanei juridice;
- b) autorității de a lua decizii în numele persoanei juridice;
- c) autorității de a exercita controlul în cadrul persoanei juridice.

2. În afară de cazurile prevăzute la paragraful 1, fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că persoana juridică poate răspunde pentru cazul în care lipsa de supraveghere ori control din partea unei persoane fizice dintre cele menționate la paragraful 1 a făcut posibilă comiterea unei infracțiuni prevăzute în conformitate cu prezenta convenție, în folosul acelei persoane juridice, de către o persoană fizică ce acționa sub autoritatea persoanei juridice.

3. În conformitate cu normele juridice ale părții, răspunderea persoanei juridice poate fi penală, civilă sau administrativă.

4. Această răspundere nu afectează răspunderea penală a persoanelor fizice care au comis infracțiunea.

<sup>12</sup> Art. 222-33-1 “Les personnes morales déclarées responsables pénalement, dans les conditions prévues par l'article 121-2, des infractions définies aux articles 222-22 à 222-31 encourrent, outre l'amende suivant les modalités prévues par l'article 131-38, les peines prévues par l'article 131-39. L'interdiction mentionnée au 2° de l'article 131-39 porte sur l'activité dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de laquelle l'infraction a été commise”. Ultima modificare a textului datează din 13 octombrie 2010.

<sup>13</sup> A. Darsonville, *Le viol*, [http://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=ENCY%2PEN%2FRUB000325%2FNUME0036%2F2011-06&FromId=ENCY\\_PEN\\_RUB000325](http://www.dalloz.fr/documentation/Document?id=ENCY%2PEN%2FRUB000325%2FNUME0036%2F2011-06&FromId=ENCY_PEN_RUB000325), p. 55. Amănunte privind răspunderea penală a persoanei juridice în dreptul francez a se vedea în A. De Nauw, *L'évolution jurisprudentielle de la notion de responsabilité pénale dérivée des personnes morales en droit français, vue par un pénaliste belge*, “Revue de Droit pénal et de Criminologie”, avril 2011, p. 342-350; A. Cerf-Hollender, *Responsabilité pénale des personnes morales: confirmation du retour à l'orthodoxie*, “Revue de Science Criminelle et de Droit pénal compare”, no. 2, 2012, p. 377-378.

<sup>14</sup> V. Malabat, *Droit pénal spécial*, 6<sup>e</sup> édition, Édition Dalloz, Paris, 2013, p. 171; V. Malabat, *Infractions sexuelles, Code pénal, Edition 2013*, Collectif (Auteur) - Etude (relié), Dalloz, 2012, p. 77-79. Autoarea arată totuși că unele ipoteze ar putea să îndeplinească această descriere: de exemplu, producerea de către o companie a unui spectacol constând în realitate în „montarea” de abuzuri sexuale realizate

Și în doctrina română, s-a arătat că anumite infracțiuni cum sunt, violul, bigamia, evadarea, mărturia mincinoasă etc. conceptual nu pot fi comise, în calitate de autor, de către persoana juridică<sup>15</sup>.

Bărbatul poate fi subiect activ al infracțiunii de viol atât în situația când realizează un raport sexual, act sexual oral sau anal, sau orice alt act de penetrare vaginală sau anală cu o persoană de sex diferit (acte heterosexuale), cât și atunci când realizează actul cu o persoană de același sex (acte homosexuale), dacă sunt îndeplinite condițiile cerute de conținutul infracțiunii. Raportându-ne la noua reglementare, apreciem că nu se pune problema ca bărbatul să fie apt din punct de vedere fiziologic să aibă un raport sexual<sup>16</sup>. Având în vedere că sfera acțiunilor este suficient de largă, raportul sexual reprezentând numai una dintre posibilitățile de realizare a violului<sup>17</sup>, nu considerăm necesară această condiție.

În doctrină s-a afirmat însă și opinia contrară potrivit căreia subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană fizică, indiferent de sex, singura condiție fiind aceea de a fi aptă să realizeze un act sexual.<sup>18</sup>

Femeia ca subiect activ<sup>19</sup> poate răspunde pentru viol săvârșit asupra unei alte femei și chiar pentru viol asupra unui bărbat<sup>20</sup>. Aceasta deoarece violul se poate

---

împotriva unor minori ce nu au cincisprezece ani cu consimțământul acestora. Aceiași autoare opinează că, ar trebui, totuși, ca liderul persoanei juridice, și nu, de exemplu, un angajat, să comită atentatele sexuale pentru ca societatea să poată fi considerată responsabilă.

<sup>15</sup> M. A. Hotca, *Condițiile angajării răspunderii penale a persoanei juridice în lumina noului Cod penal*, <http://e-juridic.manager.ro/articole/conditiile-angajarii-raspunderii-penale-a-persoanei-juridice-in-lumina-noului-cod-penal-6944.html>; A se vedea și Fl. Streteanu, R. Chiriță, *Răspunderea penală a persoanelor juridice în dreptul belgian*, în "Revista de Drept Penal", nr. 1/2000, p. 116.

<sup>16</sup> Redactarea inițială a art. 197 din Codul penal de la 1968 a dat naștere la discuții referitoare la necesitatea ca bărbatul- subiect activ nemijlocit al violului să fie apt din punct de vedere fiziologic să întrețină un raport sexual. S-a afirmat că, atâta timp cât infracțiunea de viol implică un raport sexual, al unui bărbat cu o femeie sau, cel puțin posibilitatea unui asemenea raport, pentru ca infracțiunea să poată exista rezultă că numai bărbatul care are aptitudinea fiziologică necesară săvârșirii unui raport sexual poate fi autor al violului, fie că este vorba de infracțiune fapt consumat, fie numai tentativă. A se vedea în acest sens discuțiile din V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. M. Stănoiu, V. Roșca, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, ed. a II-a, Editura Academiei Române, All Beck, București, 2003, p. 350; O. Loghin, T. Toader, *Drept penal român, Partea specială*, Casa de Editură și Presă "Șansa" S.R.L., București, 1996, p. 164; V. Cioclei, *Viață sexuală și politică penală*, Holding Reporter, București, 1994, p. 34; M. Basarab, L. Moldovan, V. Suian, *Drept penal. Partea specială, vol. II*, Universitatea Cluj, Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, 1985, p. 141, C. Bulai, A. Filipaș, C. Mitache, *Drept penal român. Curs selectiv pentru licență*, Press Mihaela S.R.L., București, 1997, p. 267.

<sup>17</sup> A se vedea în acest sens și Ghe. Mateuț, *Consecințele abrogării articolului 200 din codul penal privind incriminarea relațiilor sexuale între persoanele de același sex asupra noii reglementări a infracțiunii de viol*, în "Dreptul", nr. 11/2002, p. 156.

<sup>18</sup> A se vedea P. Dungan, T. Medeanu, V. Pașca, *Manual de drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei. Infracțiuni contra patrimoniului*, Universul Juridic, București, 2010, p. 197; V. Pașca, *Violul (Comentariu)*, în M. Basarab, V. Pașca, Ghe. Mateuț, T. Medeanu, C-tin. Butiuc, M. Bădilă, R. Bodea, P. Dungan, V. Mirișan, R. Mancaș, C. Miheș, *Codul penal comentat, vol. II, Partea specială*, Hamangiu, 2008, p. 273; H. Diaconescu, *Structura juridică și conținutul constitutiv al infracțiunii de viol ca urmare a modificării prevederilor art. 197 din Codul penal prin legea nr. 197 din 13 noiembrie 2000*, în "Dreptul", nr. 10/2001, p. 106.

<sup>19</sup> În conformitate cu legislația britanică, femeile nu pot fi condamnate ca violatori. N. Fayard, Y. Rocheron, *"Moi quand on dit qu'une femme ment, eh bien, elle ment". The Administration of Rape in*

realiza nu numai printr-o conjuncție de sexe, ci și printr-un act sexual oral, introducerea unui obiect în vaginul ori anusul victimei etc., în măsura în care sunt realizate prin constrângere prin punerea victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința<sup>21</sup>.

Trebuie menționat că, atunci când infracțiunea se realizează prin raport sexual, dat fiind înțelesul acestuia <sup>22</sup>, subiecții (activ nemijlocit și pasiv) trebuie să fie de sex diferit.

Calitatea de rudă în linie directă, frate sau soră, de persoană care se ocupă de îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul victimei atrage agravarea infracțiunii.

În conformitate cu art. 406 alin. 1 din Codul civil, rudenția este în linie dreaptă în cazul descendenței unei persoane dintr-o altă persoană și poate fi ascendentă sau descendentă.

Rudă în linie directă<sup>23</sup> sunt de exemplu, tatăl, fiul, nepotul de fiu, strănepotul de nepot de fiu.

Observăm astfel că nu vom fi în prezența formei agravate a violului atunci când fapta este comisă de către o rudă în linie colaterală<sup>24</sup> ci în prezența formei de bază a acesteia.

Comiterea faptei asupra unei persoane aflate în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului are corespondent în Codul penal de la 1969, calificarea subiectului pasiv determinând calificarea și a subiectului activ<sup>25</sup>.

---

*Twenty-First Century France and England & Wales, "French Politics, Culture & Society", vol. 29, no. 1, spring 2011, p. 73. Și în doctrina noastră s-a exprimat opinia potrivit căreia ipoteza violului comis de către o femeie are un caracter pur teoretic, textul ignorând realitățile sociale specifice românești. A se vedea în acest sens I. Poenaru, *Reglementări și soluții greșite în legea penală*, "Dreptul", nr. 7/2001, p. 114.*

<sup>20</sup> Pentru exemplificare a se vedea Î.C.C.J., s. pen., dec. nr. 371 din 13-feb-2012, <http://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=17342585>.

<sup>21</sup> A se vedea Ghe. Mateuț, *Consecințele abrogării articolului 200 din codul penal privind incriminarea relațiilor sexuale între persoanele de același sex asupra noii reglementări a infracțiunii de viol*, în "Dreptul", nr. 11/2002, p. 157-158.

<sup>22</sup> Raportul sexual, care constituia elementul material al infracțiunii de viol în reglementarea inițială a Codului penal de la 1969, era definit ca fiind conjuncția dintre organul sexual bărbătesc și cel femeiesc, un „act biologic pe baza căruia are loc procreația”. A se vedea G. Antoniu, C. Bulai, Gh. Chivulescu, *Dicționar juridic penal*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 235.

<sup>23</sup> „Legătura de rudenie dintre persoane care coboară unele din altele, fie în mod nemijlocit, în sensul că persoana este copilul celeilalte, fie în mod mijlocit, indirect, în sensul că persoanele respective nu sunt născute una din alta, dar între ele există un șir neîntrerupt de nașteri, adică un șir neîntrerupt de persoane între care s-a stabilit, prin faptul nașterii ori concepției, legătura de la părinte la copil, se numește rudenie firească în linie directă sau dreaptă”. A se vedea A. Filipescu, *Coexistența reglementării rudeniei firești în codul civil și în codul familiei*, <http://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2006/RSJ2/0214FilipescuA.pdf>, accesat la 15.05.2014

<sup>24</sup> A se vedea art. 406 alin. 2 Cod civil, „rudenția este în linie colaterală atunci când rezultă din faptul că mai multe persoane au un ascendent comun”.

<sup>25</sup> A se vedea M. N.Radu, *Subiectul activ al infracțiunii de act sexual cu un minor*, în "Fiat Justitia" nr. 2/2004, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, p. 55.

Participația la infracțiunea de viol este posibilă în toate formele sale, iar coautoratul, instigarea și complicitatea concomitentă atrag agravarea faptei<sup>26</sup>.

### 3. Subiectul pasiv

Subiect pasiv al infracțiunii poate fi, la rândul său, orice persoană, indiferent de sex (inclusiv soțul/soția), cu precizarea că, în cazul formelor agravate prevăzute în alin. 3, lit. a, b, c, acesta este calificat. Astfel, victima trebuie să se afle în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul infractorului sau să aibă calitatea de rudă apropiată, de frate sau soră a acestuia. În cazul prevăzut la alin. 3 lit. c, victima trebuie să fie un minor care nu a împlinit vârsta de 16 ani, legiuitorul ridicând astfel, limita de vârstă față de cea de 15 ani, prevăzută în art. 197 alin. 3 din codul anterior<sup>27</sup>.

Este subiect pasiv atât persoana obligată să suporte actul sexual de orice natură, cât și persoana constrânsă să îndeplinească ea însăși un act sexual asupra făptuitorului<sup>28</sup>.

Cum practica a demonstrat, cel mai frecvent, femeia este subiect pasiv al infracțiunii de viol<sup>29</sup>.

Pentru existența infracțiunii, nu interesează dacă victima era virgină sau nu, dacă a întreținut anterior acte sexuale cu făptuitorul sau nu, dacă este prostituată<sup>30</sup> sau are o reputație proastă, deoarece prin incriminarea violului se apără libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, iar nu castitatea sau moralitatea acesteia<sup>31</sup>.

Referindu-ne la calitatea de subiect pasiv a bărbatului, trebuie să arătăm că, în dreptul penal internațional se recomandă ca definiția violului să fie de gen neutru și, totodată, să nu fie restricționată de „anumite roluri de gen sau părți ale corpului”<sup>32</sup>.

În acest context menționăm o decizie a Curții de Apel Cluj-Napoca<sup>33</sup> în cuprinsul căreia se arată că: „realizarea raporturilor intime cu persoane de sex masculin, prin constrângerea acestora, neputința lor de a se apăra sau de a-și exprima voința,

<sup>26</sup> V. Pașca, *Unele considerații în legătură cu incriminarea infracțiunii de viol în Noul Cod penal*, în Revista de Drept Penal nr. 10/2010, p. 24; Al. Boroș, *Drept Penal. Partea specială*, C. H. Beck, București, 2011, p. 123; V. Dobrinou, *Violul (Comentariu)*, în V. Dobrinou, I. Pascu, M. A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M. C. Sinescu, *Noul Cod penal comentat. Partea specială*, vol. II, Universul Juridic, București, 2012, p. 161.

<sup>27</sup> M. N. Radu, *Unele considerații privind infracțiunea de viol în reglementarea noului Cod penal*, op. cit., p. 68.

<sup>28</sup> Gh. Ivan, *Drept penal. Partea specială*, ediția 2, C. H. Beck, București, 2010, p. 176.

<sup>29</sup> Trebuie să avem în vedere și faptul că a existat o perioadă în care, potrivit legislației penale române, doar femeia putea fi subiect pasiv al infracțiunii de viol.

<sup>30</sup> M. Dempsey, *Rethinking Wolfenden: Prostitute-Use, Criminal Law, and Remote Harm*, "Criminal Law Review", iunie 2005, p. 448-449. Se arată că poate fi condamnat pentru viol cel care „forțează” prostituata la întreținerea actului sexual.

<sup>31</sup> În acest sens a se vedea și D. Ellis, *Toward a Consistent Recognition of the Forbidden Inference: The Illinois Rape Shield Statute*, în "The Journal of Criminal Law & Criminology", vol. 83, number. 2, vara 1992, p. 445.

<sup>32</sup> M. Erikson, *Defining Rape: Emerging obligations for State under International Law?*, Örebro University, 2010, p. 198.

<sup>33</sup> C. Ap. Cluj-Napoca, dec. nr. 126/A din 23 iunie 2011, disponibilă la <http://www.curteadeapelcluj.ro/Jurisprudenta/sectia%20penala/Penal%20trim%202%202011.pdf>.

constituie forma cea mai brutală de încălcare a libertății lor sexuale și totodată, jignirea cea mai profundă ce li se poate aduce”.

Soția/soțul pot fi subiecți ai infracțiunii de viol, chiar dacă în noul Cod penal nu se mai prevede violul comis asupra unui membru al familiei<sup>34</sup>. Așa cum s-a arătat în doctrină, noua reglementare nu are semnificația dezincriminării violului asupra soției ci, rămâne incriminată în forma sa simplă pierzându-și doar caracterul agravat<sup>35</sup>. S-a dat astfel satisfacție opiniilor exprimate în doctrină privitor la caracterul agravat al violului comis asupra soției, considerat de către unii autori ca formă de extremism a „politicii penale de tranziție”<sup>36</sup>, și incriminarea acestuia în forma tip a infracțiunii cu posibilitatea urmării acesteia la plângerea prealabilă a persoanei vătămate<sup>37</sup>.

Merită menționat faptul că violul asupra soției este pedepsit în alte state, cu mult înainte de modificările aduse Codului nostru penal de la 1969. De exemplu, în Anglia, violul conjugal a fost recunoscut încă din 1991<sup>38</sup>, în Germania încă din 1997<sup>39</sup>, în Austria începând cu 1989, în Suedia din 1965 etc.<sup>40</sup>. Sunt însă și state care nu recunosc „violul marital”<sup>41</sup>.

Subiectul pasiv este calificat atunci când se comite în condițiile prevăzute în alin. 3 lit. a al art. 218 Cod penal, putând fi doar o persoană aflată în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului<sup>42</sup>.

În cazul agravantei reglementate în alin. 3 lit. c al art. 218 Cod penal, subiectul pasiv trebuie să fie un minor, indiferent de sexul acestuia, care nu împlinise vârsta de 16 ani la data comiterii infracțiunii, fiind astfel, tot în prezența unui subiect pasiv calificat.

Deoarece violul este o infracțiune cu subiect pasiv unic în cazul în care mai multe persoane sunt violate în același timp și loc, vor exista atâtea infracțiuni de viol câte victime sunt<sup>43</sup>.

<sup>34</sup> Pentru cauză în care s-a pronunțat o hotărâre de condamnare pentru viol asupra soțului a se vedea Jud. Avrig, sent. pen. nr. 6/16.01.2013, nepublicată și C. Ap. Alba Iulia, secț. pen. și pentru minori, dec. pen. nr. 227/2013, nepublicată.

<sup>35</sup> V. Pașca, *Unele considerații în legătură cu incriminarea infracțiunii de viol în Noul Cod penal*, op. cit., p. 26; V. Dobrinou, *Violul*, (Comentariu), op. cit., p. 164.

<sup>36</sup> V. Cioclei, *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei*, Universul Juridic, București, 2007, p. 201.

<sup>37</sup> V. Pașca, *Violul* (Comentariu), op. cit., p. 281.

<sup>38</sup> C. Elliot, F. Quin, *Criminal Law*, III<sup>rd</sup> edition, Pearson Education Limited, Edinburgh Gate, 2000, p. 121.

<sup>39</sup> O. Brezeanu, A. Constantinescu, *Violența domestică. Reflecții*, „Revista de Drept Penal” nr. 2/2007, p. 72-75. Violul conjugal este incriminat și în state ca: Franța, Spania, Belgia, Olanda, Portugalia, Polonia, Slovenia, etc.

<sup>40</sup> R. Chiriță, *Violul conjugal în dreptul comparat*, „Revista de Drept Penal” nr. 2/2002, p. 154-159; V. Rujoiu, *Legislația privind violul marital. O abordare comparativă*, în „Sociologie românească”, vol. VII, nr. 1/2009, p. 127-130.

<sup>41</sup> De exemplu în Iran, soțul are un „incalificabil drept asupra corpului soției”. A se vedea N. Westmarland, G. Gangoli, *Introduction: approaches to rape*, in *International approaches to rape*, The Policy Press, Bristol, 2012, p. 8.

<sup>42</sup> P. Dungan, T. Medeanu, V. Pașca, op. cit., p. 198.

<sup>43</sup> V. Pașca, *Violul* (Comentariu), op. cit., p. 274; A se vedea și C. Ap. Iași, dec. pen. nr. 883 din 31 oct. 2000, în A. Andone-Bontaș, *Infracțiuni privitoare la viața sexuală. Practică judiciară*, Hamangiu, București, 2010, p. 12. În decizia menționată se arată că „având în vedere că hotărârile infracționale au fost luate de inculpat pentru fiecare parte vătămată în mod distinct, datorită pluralității subiecților



#### 4. Concluzii

Inspirându-se din alte legislații și din propunerile făcute în doctrina penală, legiuitorul, în noul Cod penal, abordează infracțiunea de viol prin prisma actelor de penetrare aducând, așa cum am văzut, modificări și completări semnificative și în ceea ce privește subiecții infracțiunii.

Deși apreciem noua abordare a infracțiunii de viol considerăm că în ceea ce privește sfera subiecților vor exista discuții atât doctrinare cât și în ceea ce privește practica instanțelor.

Considerăm că, raportându-ne la relațiile ce trebuie să existe între soți, împrejurările în care se poate comite o astfel de faptă, se impune în continuare sancționarea mai gravă a violului comis asupra soției/soțului, opțiunea legiuitorului, reflectată în dispozițiile noului Cod penal, constituind un regres în contextul luptei împotriva violenței în familie. Iar dacă s-a dorit ca acțiunea penală să se pună în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în cazul violului comis de soț asupra soției se putea face o precizare expresă în acest sens.

---

pasivi, sunt îndeplinite elementele constitutive a două infracțiuni de viol, aflate în concurs”. C. Ap. Cluj, secția penală și de minori, dec. pen. nr. 137/A/2013, nepublicată. A se vedea și J. Pradel, M. Danti-Juan, *Droit pénal spécial*, Edition Cujas, Paris, 2010, p. 454.